Къэбэрдей-Балъкъэр Республиком и Президентым и Указ

«Урысей Федерацзя и субъенткэм я къэрал властым и ліыкіуа, гъззащакіуа органхэм я къэрал властым и ліыкіуа, гъззащакіуа органхэм я къэрал властым ужуауа псоми я захуара кажам я і узухуа!» Федеральны законым и 17 стагьям и пункт 4-м. Къзбардей-Балькъэр яльк иткі, ужуар сощі:
1. Захъужівні:
1. Захъужівн

хыбарегьащіа Ізнатіяхамыз в выпольная министерствау;
Кьэбэрдей-Балькьэр Республикам Щанкабазмкіз и министерствау;
Кьэбэрдей-Балькьэр Республикам Щанкабазмкіз и кьэрал комитетыр Кьэбэядей-Балькьар Республикам хыбаррмитетыр Кьэбэядей-Балькьар Республикам хыбаррмазнымкіз, щіалізтуалам я і ухауузмкіз и министерствау.
2. Кьэбэрдей-Балькьэр Республикам и кэрал яластым и гъзазщіакуз органом я захолькам и гъзазщіакуз органом в захолькам и гъзазщіакуз органом в захолькам и гъзазщіакуз органом в захолькам в тыба заходів в правода в поравода в пора

3) лункі 2-м: «Къобараей-Балькъэр Республикэм Щэнхабээмрэ хъьрегъащіра Ізнатізхэми!» и министерств» псалъзхз кикра мынистерств» псалъзхз кикра мынистерства» псалъзхз кикра министерства» жијау; павщыгытужем «Къобараей-Балькъэр Республикам хъырегъащій Ізнатізкузми!», жылагъру загухаэныть эхом регъащій Ізнатізкузми!», жылагъру загухаэныть эхом мынистрам праукрамнай и министерта». Псалъзмата и министерта»

яваляжанымкіа, щіалатыуалам я і узлучанна я гастав - пеальжая;

б) пункт 3-м казыкін - «Кьабордей-Балькьар Респубпикам Щіалатыуаламар жылатыра затужаеныг-ахамара я
закабордей-Балькьар Республикам и Правительствам
узгъзравіт: захкуатырын: захкуатырын: захкуатырын:

ыпу, езым и актхэр мы Указым иригъэзэгъыжыну. 4. Мы Указым къару егъуэт официальнэу къыщытра-

щегьэжьауэ. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

г щІышылэм и 22-м

«Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и къэрал властым и гъэзащакую организм и захэльыкізм и пузку-кізм-Къэбэрдей-Балькъэр Республикам и Президентым 2005 гъэм жэлуэгъуэм и 10-м къыдигъэкіа Указ №82-УП-я эхъгуэкінынгы эхэльхэным и 1узкуніз Къэбэрдей-Балькъэр Республи-

кэм и Президентым и Указ

1. «Къзбордей-Балькъэр Республика» и къэрал влас-тым и гъззъщакую органхэм я эхэлъвикам и јухукую-къзбордей-Балькъэр Республикам и Президентым 2005 гъзм жэлуэгъузм и 10-м къвцигъэкіа Указ №82-УП-м эзхързімівнотъ эхэлъхъэн икіи пункт 2-м хэт «къудаху» щы» псалъэхэр эзхързківн «къудаху плів» жиізу. 2. Мы Указым къяру егуэт із щащі эзда махуэм ще-

ожльауэ. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен 2009 гозм цышылэм и 22-м

Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщіым и къуэдээм и Іуэхукіэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

абардей-Балькъэр Республикам и Конституцам. вям и «б» пунктым илкь иткіз, Къзбардей-Баль еспубликам и Правительствам и Унафэщіым у гъзувын **Нечаев Дмитрий Александр и къуэр** указым къару егъуэт із щыщізэдза махуэм щегъз

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КъАНОКЪУЭ Арсен

палшык къалэ 2009 гъэм щ!ышылэм и 22-м №14-УП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм хъыбарегъащіэ інатізожикі, жылагъуэ зэгукъэныгьэхэм ядэлэжьэнымикі, щіалэгуалэм я Гузухухэмкіэ и иминастрым теуучузуэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-

кэм и Президентым и Указ

жьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и
Превидент КъАНОКЪУЭ Арсен
Налшык къалэ

2009 гъэм щІышылэм и 22-м №15-УП

Къзбэрдей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмкіэ и министрым и Іуахукіз Къэбэрдей-Балъкъэр Республи-кэм и Президентым и Указ

. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и статьям и «б» пунктым ипкъ итк!э, **Фырэ Руслан Бо-с с и къузр**, абы и!ыгтьа къулыкъру щхъэщыхыу, Къэ-одей-Балъкъэр Республикэм щэнхабзэмк!э и министру

.,--.... 2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщІзэдза махуэм ще гъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ 2009 гъэм щ!ышылэм и 22-м №16-УП

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мэкъуауэгъуэм и 29-м къыдигъэкіа Указ №78-УП-мкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм хигъэхьауэ щытахэм

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм

и Президентым и Указ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Конституцэм и 81 ста. «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм хэт цыху пыухындахэм я Гузхук Эк Кобордей-Балт-кээр Республиком и Президентым ЭКР Тэм мэк худ уэргэми И 29 м къндит-зыя У Изз 278 УТ-зый мэк худ дей-Балькэр Республиком и Правительствах мигээмэр щагахэм мы къык/эльык/уэ зэх уэх ыныг эхэд хэл

кьэн: a) Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм мы къык!апъык!уахар хагъахьан:

Нечаев Дмитрий Александр и къуэр - Къэбэрдей-Балъ къэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщіым и къуэ

дээр; Пащты Борис Сулътіан и къуэр - Къэбэрдей-Балъкъэр пащцы ворик сульнан и кызур - кызуардей-валыкызу Республикэм хыбарегьащіз Ізнатізхэмкіз, жылагъуз ззгухьэныгъзхэм ядэлэжьэнымкіз, щіалэгъуалэм я Іухух-хэмкіз и министрыр; 6) Фырэ Руслан Борис и къуэм и къулыкъум зэреджэр мы къыкізльыкіуэм хуздзу къзхъын: «Къзбэрдей-Баль-

къэр Республикэм щэнхабзэмкіэ и министрыр». 2. Мы Указым къару егъуэт іэ щыщіэздза махуэм щегъэ-

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен президент Налшык къалэ 2009 гъэм щ!ышылэм и 22-м №17-УП

ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД. ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПШКІЎ

Зэрышахэр егъэгуф1

Щышылэм и 21-м КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен Шэ-эдж районым щыГащ. Республикэм и Іэтащхьэм къипщыташ Аушылжэр къуажэм спорт комплекс зэрышашПыр, Къэшхъэтау ГЭС-р зэраухуэр, Ар сильаш Жэмхьэлэ къуажэм и школым пашПыхыа утондом, анхудру хэташ Къэшхъэтау шекТужба почыхытыт Гухухуу тхум.

АУШЫДЖЭР спорт комплек-сым лэжьыгъэр жыджэру цокІуэкІ. Шэрэдж районым и дминистрацэм и Іэтащхьэ Те-ипржанов Махъты Къанокъуэ міржанов Махьтів Кьанокъу, арені зражаріамів, упізіі Ір мазаем ії 21-м козара хмунуці. Спортамра турначьнікі міністр Афізуів Асплія къвы-домрэ Інші зружбаміз эгрызыціатьсянур, апхуадзу тренажер пізіі зрамуты упісії упідії упісії худа інтурації спорт дізужьніх уружум заінцаужьру куражам'я - шілуншіаці Предагтар. Візопым къйдом'я ументар. Візопым къйдом'я ументар. Візопым къйдом'я ументар. Візопым къйдом'я ументар. Візопым къйдом'я ументар.

дейтыр. Бэнэным ководология Аушыджэр шахматри зэрьшцы- ц1эры1уэр къышиш1эм, абы жи1аш Налшыкрэ Тэрчрэ щы1э шахмат клубхэм хуэдэ мыбы къыщызэ1ухыным егупсысын

къвщизэлухыным егупсисы... хуейуэ. Республикэм и Іэтащхьэр Аушыджэр щыпсэухэм епсэ-льащ. Абы къвхигъэбелджы-лыкlащ, дунейпсо кризисым лыкІаш, дунейнее кризисым сымплангау, ккуажохм зеть-ужыным хуэгь-зу дожынгыр эрамыг-кэр эрамыг-кэр шужынгар тау жуылгарум псыгуун зыхтар жуылгаружынгар зарамуралыр. Ау-шажургуу эрамуралыр, Ау-шыжжэр псы хушкъухуум ж кышПужынПт и Поры уухур жүн и шылгар него тау шужынгар жуылгар жуылгар жуылгар жуылгар жуылгар жуулгар жуылгар жуы

КъБР-м и Президентым 2009 гъэм шІышыпэм и 22-м

лыкъум и академиер юрисп-руденция Іэщіагъэмкіэ къиу-

хащ.
2007 гъэм нэсызу У рысейм и щІыналъэ зыбжанэм ФСБ-м и органу щыІэхэм къулыкъу щищІащ оператив-

нэ ІэнатІэхэм пэрыту. Зы илъэскІэ коммерческэ орга-

хуэээу еттынуш, псэуп Зы Зыгьэхьэн папццэ.
Районым и ц Імху псоми гурэ псэк Зэ сохьуэхьу! Къагьэш Зэрэш Зэж Зэ хын лэшхь тхып Зэш Зэм сыт щыгъуи чэзу щы

пізщізм'ємт щытьун чэзу щы-этрикаму шрет, такууахуащ Президентыр. Иужькіз абы езым нэчых зэрырагьэт-хамкіз шыхьэт ткыльхэр яри-тащ Гызыке Мухьэммэтрэ Шакь Аснятрэ, Ахкубеков Му-ратрэ Анаевэ Аминатрэ, Щхьэтьэпсо Альбертрэ Кхачиножуа Лимерэму Хуа-. Республикэм и Іэтащхьэм ушыджэр щыпсэухэр къигъэратрэ Анаевэ Мингатрэ, Цкъогълосо Альбертрэ Къузирокъуэ Дингарур, Акъ-піакіј Мусэбийрэ Мудаевэ Патиматрэ, Къздар Аргуррэ кий эрэмингами упераметты и тэруу суру жий эрэмингами упераметт-кули правитами упераметт-остани жуум. «Рус Гидро» ОАОм и Къбрруей-Балакаро ОАОм и Къбрруей-Балакаро Съхрамум. и чемфии! Соттаев гугъащ мэжджытыр ухуэныр и к1эм нагъэсын папц1э зыхуеимылъкур бюджетым щы-щ къыхэкІыпІэхэмкІэ къа-

мыщ кымлекыппахликг кыз-Хунгыулынды — Кьошкьтау жылагыум. Макый Преидентыр Кошкьтау жылагыум. Мыбы ар шыхутащ нучыкы егьэткып1э кызгы барышагы жыла 1 кумужы. А макум м муу ыччых ырагылган мурышагы мүрүүлүү жүрүү жүрүү жүрүү жүрүү жүрүү жүрүү шызууулук, Абы кымжүрү куз-му шызуулук, Абы кымжүр куз-му шызуулук абы кызгы күрүү куз-му шызуулук абы кызгы күрүү куз-му шызуулук муры куз-му шызуулук муры куз-

ду щызэхуэсат.

Къанокъуз Арсен щІалэгъуальм щехъуэхъум къыхигъэщхьэхук Іаш районым и цІыху
бжыгъэм зэрыхэхъуэм зэрыщыгуфіык Іыр.

магуфімсімір «Дз айхом зэрызанізатыся уді зайхом зэрызанізатыську з Іухху паухыкіахор зэрындогожі. «2008 гым ні Нухым сайвій ухуд зайлі айхож «Анзиіміхы» медалхор еттац, «Тажом зайхом зайхом

Къэбэрдей-Балъкъэр Рес-публикэм и Правительствэм Нечаев Дмитрий шигъэзэшЭэ-

ну къалэнхэм хеубыдэ хъы

барегъащіэ Іэнатіэхэм, жы-лагъуэ зэгухьэныгъэхэм, щіа-

лэгъуалэ политикэм япыщlа lyэхухэр унэтlыныр.

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

КъБР-м и Правительс твэм

и УнафэщІым и къуэдзэ

Нечаев Дмитрий Окъулыкъу

● Гу зылъытапхъэ

2008 гъэм зэфіагъэкіахэм ятеухуауэ

КъБР-м и Профсоюзхэм я федерацэм хъыбар фетъаціз 2008 гъэм кървик!уахэм теухуа зэ!ущ!э мазаем и 12-м съкъят 11-м эзрек!уак!ынумк!э. Профсоюзхэм я лэжынтър етъф!зак!уэным теу-хуауз къыхэфальхэмэр шэхь пасэу къевтъэхыну дыюльз!у мы хэщ!ап!эмк!э: Налшык къалэ, Де-ниным и проспект, 53, къызэтъяпацка!уэ къуда-мэ, телефонхэр: 77-54-30, 77-62-73.

республикэ оюджетым къыхэкlащ. Къанокъуэ Арсен библиотекэр компьютерк з кънгъзгугъащ, КъБР-м егъэджэныгъмрэ ш зыыгъэмк з и министр
Щхыэтъэнсо Сэфарбий езым и пщэ дилъхьэжащ алыдж-урым бэнэкІэм къншагъэсэбэп уэншэ-

дојузну. Абы къмхжИму и му-радще евар «РусГидро» ОАО-ми и правленом и унафоршћам и къмлонкор зактъозанић зубакин Василий хузгану. Иужкрейу къмпиума использи Къмтихор корасти и икольм къмтитут этегу пацићажа упра-цим. Изъкалатом абы шхапіл-закумаци класатит, облинотеж-устицика и правити и правити и прави хужкумаци класатит, облинотеж-устицика ма ремление от сем-устицика ма ремление от сем-

Ухуэныгъэм тек

Гуэдащ сом мелуан 15. Абы щышу мелуани 10-

р федеральнэ бюджетым, 5-р республикэ бюджетым

ознятэм кында Б.С. озгуэнцэ-кухэр къахуищэхуну. Тъуэгу здыгетам яльэгъуахэр щызэхилъхьэжым, Президен-тым къыхигъэбелджылыкlащ республикэ инвестицэ програм-мэр жылагъуэхэр псыкіэ, газкіэ къызэгъэпэщыным, абыхэм спорт, узыншагъэр езыгъэфІакІуэ мыхьэнэ зиІэ псэуалъэ-хэр щыухуэным нэхъ тегъэ-

хэр щыухуэным нэхъ тегьэ-щГауэ зэрыщытынур. «Сэ, дауи, сыарэзыщ сльэ-гъуамкГэ - ущымыгуфГыкПын-кГэ Гэмал иГэхым школышГэм е нэчыхь тхыпГэшГэм, - къы-хигъэщащ Президентым. - Ауз сыхуейт зыужьыныгъэр нэхъ псынщІэу екТуэкТыну. Дауи, зы илъэсым куэд пхузэфІэкІыну-къым, ауэ дегугъунущ. Къэбэркым, ауэ дегугьунущ, къзоэр-дей-Балькъэрым и дэтхэнэ кыра-жэми къалэ теплъэ ягъуэтыну сыхуейт. Сэ си мурадщ къалэн нэхънщхьэхэм я процент пщ1ейр къэкІуэну илъэситхум зэф1эзгъэкІыну».

МЕЧИЕВАсхъэт, КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэм и лэжьакіуэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм в Президент Къанокъуэ А.Б. Урысейм и студентхэм я махуэм ирихьэл эр республикэм и еджак уэ щ алэгъуалэм

ЗЭРЫЗАХУИГЪАЗЭР

● Уней ІуэхущІапІэ Іэнатіэм зеужь

У ней Іуэ хушіапіэх эм яшышу зи ціэ фіыкіэ къраіуэ «Ир

-ИДЖЫПСТУдэнэкіи щагъэхъыбар предприятэ инхэм ду-нейпсо кризисыр күэд-мащіэми къазэрыжьэхэуэр. Дэ ди

◆ Щіышылэм и 25 - 30-хэм Москва щекІуэкІынущ «Щіэ-

москва щекІуэкІынущ «ЩІз-нытьэ, етьэджэнытьэ, щэнхаб-эз: цІьмунсэм и къулеятьэм, хьэл-щэн дахэм я льабжьэр, абы зегъзубгъуныр» зи фІзщыгьэцІэ XVII Дунейпсо еджэнытьэхэр.

◆ Совет актер, усакІуэ, уэ-рэджыІакІуэ Высоцкий Вла-

димир (1938 - 1980 гъгъ.) къы-шалъхуа махуэш. Мы махуэм

ирихьэлІзу урысей щІзны-гъэм, щэнхабзэм, журналис-

кэм и циэктэ пцактэ лея» саугьэтыр ират. ФДыгьэр кымціэкіынущ сы-хьэти 7-рэ даквикъз 33-м, къу-хьэжынущ сыхьэт 17-рэ да-

хьэжынущ сылы-кынкы 6-м. ◆ Махуэм и кІыхьагыщ сы-хьэти 9-рэ дакънкъэ 33-рэ.

◆ Таможенникхэм я лунейп-

со махуэщ. ◆Австрием и лъэпкъ махуэш-

◆Австрием и льэ..... хуэщ (1788 гг.) ◆Чынт (китай) махуэгъэп-сым утегмэ, 4707 гъэм щыщи- дээр мы махуэраш -

Гуум и илъэсщ. ◆Европэ Советым и Парлаиент ассамблеем и щІымахуэ сессиер къызэІуах (Страс-

сессиер къызэІуах (Страс-бург, Париж). ◆1944 гъэм Аруан куейр къы-

Ф1944 гъэм Аруан куейр къызарагъэплащи, ФДыгъэр къыщіэкіьниущ сы-хьэти 7-рэ дакънкъз 32-м, къу-хьэжынущ сыхъэт 17-рэ да-кънсъи 8-м. Ф Махуэм и кіыхьагъщ сы-хьэти 9-рэ дакънкъз 36-рэ.

Ф Политикэ ІуэхукІэ лей зытехьа къэзакъхэм я щыгъуэ махуэщ. 1919 гъэм РКП(б) и

уэ щыгащ. ◆Илъэс 85-кІэ узэІэбэкІыжмэ, «Мосфильм» киностудиев къз-

Урысейм аращ иІэр. Ар Евро-пэми и киностудие абрагъуэхэм ящыщ зыщ. ◆ ЩІышылэм и 24 - 28-хэм

◆Дыгъэр къыщІэкІащ сыхьэти 7-рэ дакъикъэ 34-м, къу-

м я лІыкІуэу спорт

хьэти 9-рэ дакънкъэ зо-рэ. Иланэнэр зыгъэхьэзырар КБАНЫКЬУЭ Анфисэц.

зауэм и ТХЫДЭ

Къэнжал

Балькьэр институтырш (къщыджа)ак Котляровхя Мариврэ Викторря а тжыль тедаакомпорт в тамы тедаакомпорт в

КЪЭРМОКЪУЭ Хьэмил (Фыкъеджэ 2 - 3-нэ напэхэм.)

МафІэ здэщымыІэм, Іугъуэ щыІэкъым.

къудамэм и унафэщІ Соттае Алий жиІащ, тоннелым къищь

Алий жиlаш, тоннелым кънщы-нымыща, псори къззър хъздуз. Проектым и уасэщ сом мелар-дитхум нэбалать. Абыхом ящы-щу иджыри къаГэрыхьэн ик/и къагъэ/урыщ/ры хуеіщ сом дардэ мелуан щибг смур. А мылъкур «РусГидро» ОАО-м мурадащ мы гъэм кънутІып-

мурадам міз гээм кэмэ, ухуэ-ныгъэр 2009 гъэм зэфlэкlынуш. Ауэ ахьшэхэр Іыхьэ-Іыхьэурэ къратмэ, ГЭС-р лажьэу щау-тІыпцыну зэманыр илъэситІкlэ тІыпщыну зэманыр ильэситІкІз ягьэІэпхьуэн хуей хьунущ. Къанокъуэ Арсен къигьэгу-гьащ нэхъапэм зэраубзыхуам

митриирэ Узоекистаным и резидент Каримов Исльам-оя зэ**ГущГэ Ташкент щек**Гуэ-

- Финанс-экономикэ кризи сыр зыльэмы Іэсауэ зы къэрал дунейм тету къыщ Іэк Іын-

УФ-м и Президент Медведев Імитрийрэ Узбекистаным и

дунсия Тену квыщаэжу ид-жыпсту дызэкъуэтын, зыр зым зыщГэдгъэкъуэн, зэдэлэ-жьэн хуейуэ къызолъытэ. жьэн хусиуэ кьызольыгэ. Абы ехьэлІа Іуэхугъуэхэри гупсысэхэри зэуІу щІын ху-ейщ, - жиІащ Медведевым. - Дунейпсо экономикэм и

- Дунейпсо экономикэм и нат1э хърам имыбтьэгулэз щы1эу къыш1экіынкъым. Си гуапэш дызэккуэту, дызэдэ1э-пыкъуу мы лъэхьэнэ хьэлъэм дыф1эк1ээ. Укъызэрытхуеб-лэгъари абы и нэщэнэ дахэу къысщохъу, - къыхигъэщащ Узбекистаным и Президент Каримов Ислъам.

римов исльам. УнафэщІхэр пыухыкІауэ пеэлъыхьащ Афганистаным теухуауэ дунейпсо кон-фе- ренц къызэгъэпэщын

ИпэжыпІэр ящІэркъым

Бельгием къахуэмыцІыхуа ьедьгием къахузмынцыхуа гуэрым сабий садым гунцэ-гуэным сабийндрэ. Эр сабийндрэ. Ар къыщыхъуар Брюссель и къухьэп1эмк1э щы1э Ден-дермунд къалэрш. Іуэхум те-

ухуауэ зэкlэ зыми зыри пыу-хыкlауэ жиlэркъым. рэ (абыхэм ящыщу 13-р озылъхугъэт).

(HTAP-TACC). Мы махуэхэм

Оргбюром къыдигъэкІа уна-фэм ипкъ иткІэ, къэзакъхэр гущІэгъуншэу зэхэзехуэ ящІа-уэ щытащ.

унэхуащ. Художественнэ фильмхэр щагъэхьэзыр Іуэху-щІапІэхэм я нэхъ ин дыдэу

Ущівшылэм и 24 - 20-хэм Лион (Франджы) щекІуэкІы-нущ шхакІуэ-ефапІэ хьэ-рычэтыщІэ Іуэхухэм я 14-нэ лунейпсо еплыныгыз.

хьэжынущ сыхьэт 17-рэ да-кънкън 5-м. ◆ Махуэм и кІыхьагъщ сы-хьэти 9-рэ дакъикъэ 31-рэ.

Щышылэм и 25,

◆Урысей студентхэм я ма-хуэшхуэщ. 2005 гъэм щТышылэм и 25-м Москва универ-ситетыр илъэс 250-рэ щрикъу махуэм ирихьэл Гэу УФ-м и Президентым къыдигъэк Га

унафэщ. 1924 гъэм щІышылэм и 24 -мазаем и 4-хэм Франджым щекГуэкГауэ щытащ япэ шІымахуэ Олимп Джэгухэр. Абы хэтауэ щытащ къэрал 16-

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Къэбэрдейхэм къращіыліа зацэ гуащіэм и хъыбар куэд къыхэнащ

Кърым хъаным и дзэр щызэхакъута Къэ-бэрдей-кърым зауэм (1707-1708) увыпіэш-хуэ щеубыд Къэбэрдейми Кавказ Ищхъэрэми я тхыдэм. А зауэр Къэбэрдейм зэрыше-кіуэкіамрэ кърымыдээр абы зэрышызэхакъу-ратхыр. тамрэ теухуа тхыгъэ куэд къызэранэк XVIII-XIX ліэщіыгъуэхэм псэуахэм.

-кіл ліэщівіі вузлэм ісэуалэм. бэрдеймрэ Кърымымрэ яку дэльа зэху-ікіэхэм я гугъу щащікіэ, нобэр къыз-м шыуагьэхэр шаіэшіэкіыр машіэкьым

зэм, е зэрырагъэлейм къыхэкікіэ. Егъэлеяуз фіэкі пхуэлъытэнукъым, псальэм папщіэ, адыгэпшхэр кърым хъанхэм еубзэ-ебзейуэ,

Урысей къэралыгъуэм хыхьэн и пэкlэ адыгэхэр тырку сультіанхэмрэ кърым хъан-

ДЫГЭХЭМРЭ кърым хъанхэмрэ яку дэльа зэхущытыкІэхэм я лъабжьэр нэхъ Дызэрыщыгъуазэщи, хъанкъмрэ яку дальа аумушь Дызэрышыгъуазаци, ХУ лізшыгъуэм къвщевшізми дикьми Камаз Ишкъэры я да пранкъм у я гур вък у а пранкъм у я гур вък у а пранкър у я гур вък у а пранкъм у а пранкъм

Къуэ зэвым даубыдэри

НАФЭ ХУАШІРИ, Менглы-Джэрий нэгъэбэ Къэбэр-дейм трагьзуаш, ауэ къвщыхагъашіям кън-култыжын хуей къуаш, Итана зауэм зыхунтых кэзыращ къваным (*Къаплаж-Джэрий*), сультіаным хунт зыкърингъзшіаш, Кърбэриейн ихъаш, Абыхэм кунтамажуакіз инунтіаш, Къэбэрдейн ихъаш, Абыхэм къзбэрдейкум) я паша Киргон (*Курта-рокажуэ*) и дээр быр къэбарагажуаль ин къз казаграми. Кыр зэрым арубыда-ти къзшизгъры ин къз казаграми.

ти, къащіэлъыр щіэх къагурыіуащ *(хъаным и дзэм)* укіыпіэ ихуауэ арат ахэр, я псэр іукіауэ жэщ къате

Хъаныгъуэм и тахътэр

Ы унафэм илкъ иткіэ, Долот-Джэрий (Къвллъэн-Джэрий и къуэшц. – ред.) хуит хузощі Кърьми хавныгъуэм и тахьтэр. Абь фіатхэлкъуауз цыта лъвпсэри унатъхвых ужёнш ихізцівній кол плвэн-Джэрий Истамбыл къзтшэунц. Долот-Джэрий идолъзы Кърымым и јаху псори.

Зи щхьэ хуит къэрал

щілгъу. Бытырбыху кіуауэ, пщы Хьэтіохъущокъуэ Мыхьэмэт 1731 гъэм шыщхьэіу мазэм и 1731 гъэм шышкээ) маээм и 22-м паштыхь гуашэ Аннэ Иоановнэ жријэгъаш;
«...Лээшхэу шіыгъуу, хъан Къаплэн-Джэрий ди хэкум къвтеуат, ауэ Тхээм и фіьшјэкіэ абы и дээр ээхэткуаташ, куэд дыдээ ээхэткуац, езыраш къытгеуар, дэракым». Урьосейм хамэ къэрал lyэхухэмкіэ и Коллегтем 1748 гъэм зэрамшатхамкіз «Мы Јузхухэмків и Коллегием 1748 гьэм зэрыщатхамкіз: «Мы гьэм ильэс пліьщі мэхъу кърым хъвныр Кьэбэрдейм зэувкіуэ ээрыкіуэрэ; хъвным дээшхуэ щіыгъуащ; къэбэрдихэм зіршыр бгым ирахуэри, хъвным Бахьсэн деж къы-

АБЗЭ зэрыхъуати, хъан теувэху къэс шэрджэсыпщхэм абы гъэр 300 иратын йт. Хъа н къулыкъур къыльыса нэужь, а бжыгъэр фІэ-ма щІэ хъуащ Къаплъэн-Джэрий - шэрджэсхэм (къэбэрдей-хэм) гъэр минищ япиубыдащ.

щыпэуващ... Къэбэрдейхэм бий мин щэш] зэтраукlащ; абыхэм кьелар и гьусэу хъаныр щ!эпхъуэжащ. 1708 гъэм къытеуа кърымтырку-нэгъуей дээшхуэр зэ-

хакъутэн яхузэфІэкІащ къз-бэрдейхэм, абыхэм зауэм къыщахьа текІуэныгъэ иным и фІыгъэкІэ Къэбэрдейр зэи фіыгъэкіз Къзбэрдейр за-рышкавхуитауз къзнажиц зэрыпхьўакіузхэм я Ізмышіц зэрыпхьўакіузхэм я Ізмышіц хуакым гуэньту, пъэпкъ-хэри. Кърым хъзным и дзэр къзбэрдейм зэрышцызхакту-там и хъыбарыр жыжы эн сащ, абы и умкый е хуэхауэ шытац Кърьмым и пшіэр, и къерури шіэкац, ар, шэч хэ-марури шіэкац, ар, шэч хэ-хэми. Дызэрышыгъуаэзши, швед паштыхь Карп Епшы-кутаным и шээр 1708 гъзм и гъзтум Белоруссием и гызтум Белоруссием и гызтум Белоруссием и пынаръэм кытужьствау шыгьатхэм Белоруссием и щівнальзм квиужьтьауэ щы-тащ. Швед паштыхыр тырку сультІанымрэ кърым хьа-нымрэ куэдкіэ ящыгутырг, ауэ кърымыдзэр Кьэбэрдейм щызэхаксута нэужы, тэтэрхэр шведхэм, ядэі эпыкьужы-факым. Кърымыдзэм зэры-теміуам Кърымыдзэм зэрыфакізым, Кърізмыдгэм ээры текјуам Казбэдрейм и пшіэр пьагэ ирихьуаўэ шыташ, гэў-иэтъу клаэралхам клаягуры-іуаш абы кларуушжуэ ээрыс градпальда, ээрыпхэуакіу-хэм я Ізмышіэ ээрипхы эн му-ради зэрамына ры и хумыны и правиты ныгтар ихъуман шказкід, и псэ зэремыблэжынур, 1739 грам я фокіадам и 18-м (29-м). гьэм и фоквадэм и 16-м (29-м.) Белград шызэрашыліа зэ-гурыі уэныгъэмкі э (трак-татымкі э) Урысеймрэ Уэсмэн империемрэ Къэбэрдейр зыми ізщіэмыль, зи щкьэ хуит къэралу къальытауэ щытащ.

КЪУШХЬЭБИЙ Анзор

Удын хьэлъэ

Джэрий: дзэ зэхуншэсри, Керчь т1уалэм зэпрык1ащ, Тэман блэк1ри, Къэбэрейм ихьащ, Кърымыдзэм къыпэувын, ар ягъэхутыкъуэн ф1эк1 нэгъуэщ1 къахуэнэжакъым къэбэрденищ-

хакъутащ. Тхыдэм ищІэркъым Кърым Такдэм ишІоркым Кърым кынытуум ангууду удын кын-техуау». А зауэм хагуулдиц Кърымым и цІмху паштхэр, изън Цірмі ужэр. Езы Кып-тын-Джэрий, зауэм късаар и гъусзу шІопхъужри, изтъуей-хэм я деж зышитьяшикуаш - Кърымым ихъэжын ирикуан-кым. А зауэм и ужибу хагын-шІо тратъзувен хуейуз яуккуэ-шяш кырым тэтохум.

диящ кърым тэтэрхэм. ФУНДУКЛУ Мехмед-Ага, пасэрей тырку щГэныгъэлГ.

Рашид-ефэнды етх

— Къалгъэ Менглы-Джэрий 1707 гъэм, хъан Къаплъэн-Джэрий 1708 гъэм Къэбэрдейм зэрытеуамрэ ахэр къэбэрдейхэм къызэрызэхакъутамрэ я тхыдэ

ЭРДЖЭСХЭР куэд (1707 гьэм), къалгъэ Менгщауэ я Јэмьщіэ пы-Джэрий дзэшхуэ щіы-илъ я гугъэжми, гъуу Къэбэрдейм кіуаш, кърым хъанхэм ахэр (Валъкъ псыхъуэ дэипъ я гугъэжми, гъуу Къэбэрдейм кіуащ, зари Вылівымакъвия ахэр. Пыская къэбэрдейхэрі дэтамым, ар дэнь кіхнае, асы шэрджэскэр ханыхэм епэ- кіх зэпьтащи, шэрджэс хэм яхэгш къэбэрдейкі за- хуч ул жар кіхнае кіхнае

кърагъэгъэзжын щхьэ- кІэ зэщІэузэда зауэлІ) минкІэ. ЛІыкІуэхэм зэрыжа- рэ щитхурэ, Каффэ и бейхъанхэм я жьауэм щІэ- *кІи зэщІэузэдауэ*), мюкур мыувэжмэ, ахэр ІэщэкІэ куюууэ мини 5-м нэблагъэ,

жагъзандынут. Къзбардейхэм я нэхыы бэм ядакъым псыхъуэ бы дапіэм къыдэкіыжын, хъа

ным и унафэми едэlуакъым. Ар фІэгъэнапІэ яхуэхъури, хьиджрэмкІэ 1119 гъэм хъаныр къэбэрдейхэм ма-хуитікіэ епсэлъащ, піыкіуэ ҴӀыхуитхущ

яфіэкіуэдар

яхуигъакІуэурэ. Япиубыдыр къыхуэхъуащ Псыжь щып--сэу (нэгъуей) мин 15. Кърым хъаныр зэуакіуэ къызэрежьар щызэхихым, Къэбэрдейм я пщышхуэм, ауэлі минибл зыщіптъури, бгыщхьэм зыщигъэбы-паш.

кипчак, едисан, ямансадак, ещтрэч-оглу нэгъуейуэ мин

бгышкъэм зыщигьэбы-паци. Пщим жилаш-змуншэ-саш. Пшым жилаш-змуншэ-саш. Пшым жилаш-сультаным и Ізмыш]э энт-ажын, хээмэ лыы Дгажэ-урэ дылізмэ, наты-дауурэ дылізмэ, бий и шымшір дихуэнуксым. Бийм и шымшір дихуэнуксым. Бийм дылзувар дыгеніумэ, тэтэр къзнілыхэм я бжым игра-щізкі з дыкньышізкінущ-БАН Селим-Джэрий и къуэр, Шахъбаз-Джэрий, игъэкјуац, игърахац абы, даз шјыгъутэкъыми; гъэрхэри къратаци.

Тэкымп, горулгун ...-гаш, Шэрджэс гуэрым ипхьу дахэкlейр кылылылыгыгыда абы, ар залымыгыйгы арину былымыгыйгы гуулгун гуулгун арину былыгын гуулгун арину гуулгун гуу Псоми зы жэуапш къраты-жар: «Дыліэмэ, нэхъыфіщ жар: «дыліэмэ, нэхъыфіц бийм и ІэмыщІэ зитльхьз нэхьрэ». Жэщ щыхъум, бгыщхьэм мывэ кърагъэжэхащ, къа-

хэуэурэ тэтэр бэлэрыгъахэр зэтраукlащ. Нэху ща нэужь, бийм и шы мини 10 зэхуаху-

КАНТЕМИР Дмитрий, Моллавием и лющхьэ

НДЖЫЛЫЗ лыкКуэм хыыбар сигъэщащ кърым хьаным шэрджэсхэм я деж (Къзшэрджэсхэм я деж (Кьэ-бэрдейм - ред.) зэуак Гуэ к Гуэн зэримурадымк Гэ. Абы шэч къытрихьэр-къым инджылыз ліык Гуэм, хъаным апхуэдэ унафэ зэрыхуашІам шыгъуазэш. зэрыхуащцам щыгьуаээщ. Хьаным игу ебгьащ шэр-джэсхэм (кьэбэрдейхэм)-ятрильхьэ тезырыр къра-тын зэрамыдэм щхьэкІэ. Портэм (Тырку) къыхуэт-хьэусыхащ хьаныр, абы хьэусыхаш хьаныр, аоы хунт индаш ар, тэгэр мин шэші-пліыші хуэдиз зы-шінгьу зууакіу » Кіуэну и пшэ далькьаш, а шэр-джэсхэр ээтрафышіэн, я льапсэр ээтратьэсхьэн, нэші яшіын шхьокіу. Тыр-кухэр шыгъуазэш, шэризшІ яшІын шхьэкіэ. Тыркухэр шытьуазэш, шэр кухэр шытьуазэш, шэр кухэр шытьуазэш, шэр сейм и гьунапкъэмкіэ зэрыблэкІынум. Хьаным унафэ ткіній хуащіаш урысейн и зэран пэріст кухарура урысузы атураты махіууы. А унафэм бахуагъэгъунукъым, и къу-лыкъум трахунущ - абы

Истамбыл дэс урыс лІыкІуэ ТОЛСТОЙ П.А. канцлер Головкин Г.И. 1708 гъэм бадзэуэгъуз

я пъапсэжым (Псыхуабэ) Жей Тувым ягъэзэжын хуейуэ арат. Арэзы хъруау фэ зытрагъ-уащ къэбэрдейжи, хъаным къатрилъхьа къуэдыр ира-тынуи къагъэгугъащ, ирамыгъэпІэщІэкІ закъуэмэ. Апхуэдэ жэуап иратри, хъа ным и лыкіуэхэр яутіып шыжащ. Хъаным игу ири-

хэр ізщэкіз хитьэзыхымэ, нэхь кынцтаці, кымізэтыь-кіуэ махуэм и піцыхьэщ-кьям, зауэрэ зэхарблащі. Тэтэрхэр зэрытекіуэнум шэч кывтрихыртясыыми, хьаным и іузхузехьэ Алій-дгай и жэрдэмкіз кырымы-дзэм и пакіэ зыбжанэ бты льапэм трагъэуващ, псы-хъуэмкіэ дришейри. Пщэдей нэхъ піалъэ къыхэмыкіыу, къэбэрдейхэм Іэщэр ягъэкьэоэрдеихэм ізщэр ягьэ-тіыльынурэ зыкьатынут -арат зыщыгугтыр Алий-ага. Кърымыдзэм кьыхэ-кіуэсыкіри, тэтэр зыбжанэ кьэбэрдейхэм кьахыхаш, кърым дзэпшхэм гугьэ нэпш зэрашіар, дзэр зэры-бэлэрыгьар ккыжраlаш,

бэлэрыгъар къыжраlаці, Жэщым загъэхьэзырш, я къарур эзицагъэуlэри, къ-бэрдейхэр хъаным и дзэ бэ-пэрыгъам къебгъэрыкlуащ, зауэ гуацціэ къращыліащ, Зауэм хэкlуэдащ дээпш, Цышкъз куал, «Водакад». піыщхьэ куэд - Абдалкадр-ага, Алий-ага, Ибрахьаим-

ага, Алин-ага, порахыани-ага, Къаплън-ага, Бенде-шах-ага, дэфтэрытх Месуд-ага, Махътий-ефэнды, нэ-гъузиц кузди. Езы кърым хъаныр шым шэсри, и цхъэр яхихащ; кърымыдзэр зэбграхуащ, зэтраумащ, Къаплън-Джэ-рий и напэр тек!ауз зуа-пым къызэрик/уосык/ыьжам піэм къызэрикіуэсыкіыжам и хъыбар щы і эрыхьэм, и хъыбар щы́ грыхъэм, сулътіаным (тырку пашты-кым) ар хъан тахътэм три-дазщ. Абы и унафэкі-кърым тахътэм тратъэтіыс-хыэжащ сулътіан Мустэфа щаіыгъа Долэт-Джэрий -ятьэмысэри, хъан къулы-кьум трахуауэ щытащ ар.

Унафэ

ткІий

хэтт

БЫХЭМ (къзбэрдейкэм) къузды ятрилькъэн, ни Іммищо вирубадля мурад инпри зауакТуу ежыш хыныр, Портори (Тиркур) акъызтъту къуащ абыкТэ. Бенгий кара и прижения инприжения инприжения инприжения инприжения инприжения инприжения къммитум и кърму пэуващ кърымыдзэм, ауэ я къарур нэхъ машІэти. бзалжагъэ хуекІуэн

яглабольных эш. Изг. у гроду продуктивного должных эш. Изг. у гроду принятивного должных объекторых объекторы

Pogoc хытыгум ягъакічэ

пыіз, налкъутнализокіз гъзщіррэшіа джага къритащ. Абы и ужыба мини 100-м щінгъу дазшума захумизасум, къвнарі зекіуз
захумизасум, къвнарі зекіуз
хахащ шарджасхом (къвбардейжамац шарджасхом (къвбардейжама), зауом захуматьжазыращ.
Къвбардейм ижьэри, хъвнами и
дазро гы льяат узурьим и льапом
щитівськіащ, я тівсьвнізм толих
мижьа у
карама ильыр зыт: шэрджасхор
зражкунція - упут-упут (я заузлихар) забграгъзкінура, къвітівселія вщій - упут-упут (я заузлихар) забграгъзкінура, къвітівселія вщій - упут-упут (я заузлихар) забграгъзкінура, къвітівселія вщій ступ-тупут (я заузлихарама
узражумещій - упут-упут (я заузлихарама
жама
жама
карама
жама
жама хьуэжахэм яхэтащ хьанри; абы и кэушри и зы кьум карубыдащ шэрджэсхэм. Адыгэхэм кьахуэ-нащ толихум, шэтырхэрм, тэтэр-хэм къыздахьауэ хьуари. Кърымым насыжа наужь, хъаныр (Къаплъэн-Джэрий) трахуащ, яубыдри Родос хытыгум льэны-къуз шрагъзаащ.

къзхуэнжакым къзбърденщи-към.

Хъяным къебзэджжіащ къз-оэрдейхэр: къяттозбубыда иlыху бжыгъэм деблэнкъм, махуни, и дэльэ къяд-дам, жращи, и дэр кмуэ зэвым ди-жуми, и дэр кмуэ зэвым ди-джумакым. Чэф этех-ууху за-ржьори, къобърдейхор къзным и дэж жэшу къятеуаш, дээр зэ-хакуэти,

Къаплъэн-Джэрий и напэр токІ

къуэншакъым шэрджэсхэр: и къуэм хуэфащэр къращlауэ илъытащ емыкly зэрилэ-

ильыгащ емыкіу зэрилэ-жьам щхьэкіэ. Хьан хъуа нэужь, Кьап-льэн-Джэрий, сультіаным хунт зыкъригьэшіри, зэуа-кіуэ ежьащ (*Кьэбэрдейм*), дзэуэ мин 80 иришажыри. Тэн зэпрыкіауэ, абы гъусэ

БАНЫМ и напэр шытекіащ Шэр-джэсын (Къзбардейну), ндээр кыз-цызэлактуутац, абы и хызбар-пшіэн шкьэкіэщ нышіэсткыр, нджыри къэс зэлэямыманэ, хызбар и ирагъузваді абы и кызбарі ирагъузваді абы и кырэшыр, ар Родос пджыри къзс захэвмыхамэ, хъноар фызогъащірэн, Кърымым и гъащіря кыз-техуакъм апхуату удын. Кърым даззешэ-хэм цыщу къелар мацірыц, мырэзхэри кънзэтраукіац, (къзбэрдейхэм) Хъаныр ар-митуейчущ къазэрыізшіракіар, абы и шэ-тырхэри здишау хъуари шэрджэсхэм я Ізмыцір ихуащі.

хытіыгум щаіыгъащ иджыри къэс, къуаншагъэ илэжьауэ ялъытэрти. РАКОВИЦЭ Михайлэ,

ЯдэІэпыкъун шхьэкIэ

705 гъзм. (1708 гъзм. – ред.) кърым хъан Къаппъзн-Джэ-рий, дэзшкуэ иришажьэри, къзбэрдейхэм этгеуащ, и зэмьщија эхэр ириубыдэн шхъз-ків. Къзбэрдейм цизэтражьутащ хъаным и дээр, къыхагъащіэри кърахужьэжаш.

кърахужъэжащ.
Илъс пщыкlутху дэкlа нэужь, кърым хъан Саадат-Джэрий Къобэрдейм зэуакlуэ кlуащ, и унафэм ар къригъэувэлІэн мурад ищГри. И унафэм къемыуваішІри. И уйафэм ккеммуйал лімэ, а хожур ээрмэгэрифа-шізиур акрийаш абы кльбэрдей-хэм, ауэ акру хургэлшінакым, Кьобэрдейр кърым хынхэм к рымшіз ээн ээрммалтыр, Уры-сейм дей ээрмхумуй, абы пумктыл бүтүүл бүтүүл хэрмгэр кымкрайаш, Хьайым кураж забемдары камкрайаш, Хьайым кураж забемдары камкрайаш, Кынхы кураж забемдары камкрай кураж забемдары камкрайын кураж забемдарын камкрам забемдарын кураж забемдарын камкраж забемдарын камкрам забемдарын кам

Хъан Менглы-Джорий и къуз-шхэр, Бахъты-Джорийрэ Му-рад-Джэрийрэ, 1729 гъм Къз-бэрдейм гераш. Къбърдейхэр бгым ихьэжри, зауэм зыхуатъ-кэзыращ, быдап/хэр ящащ, кърым дээшхуэр ягъобэлэрыгъ-ри, къызэхакъутащ, дээншхэри къаукали.

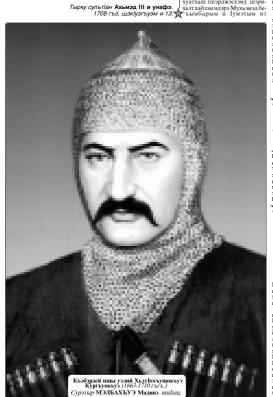
КЛАПРОТ Юлиус, 3 кадемик.

Сакъын хуейуэ къызолъытэ

Тыркухэр кънгъэльбащ шэрджэсхэм тэтэрхэр къызэрьхагъэшlам, ягу темы-хухэр Керчь паша Мургэза щіыгъуа янычархэр (*тырку зауэліхэр*) шэрджэс-хум зэра ізшіз кіуэдарщ. Пащэрауэ хум зара ізшіх на тырку зауаныра хум зара із дажьар, ягэья куаншэр

ЭРДЖЭСХЭМ (къзбэрдейхэм) хъанырш, Пашэм (Муртэза) шыгуэа ас какуугар кеккуулакым, какуугар кеккуулакым, какуугар кеккуулакым, какуугар кеккуулакым, какуугар кеккуулакым, какуугар какуулакым, какуулар какуулакым, какуулар какуулам, гызгахым азуулыулар какуулам, гызгахым азуулыулар какуулам, гызгахым азуулы какуулам, гызгахым азуулы жакуулам, гызгахым азуулы жакуулам, гызгахым азуулы жакуулы какуулы каку * * * хъунуми зэкіэ Іупшікъым, уэзирыр (тырку Сулътіаным (тырку паштыхьым) правительствэм и Іэтащхьэр - ред.) хъа СультІаным (тырку паштыхым) правительствэй и Іэтацкізэр : ред.) хыз. кырым хьаныр и кырымікум трихуды, шый грихуары шэрджэ́схэр зэрызытри- пожытээр белджылы хъумэ, хыоюэр ваш нэхыалым хьану шытар (Долэт-Диэ- укрий – ред.). **

Урысейм и лыкіуэу Истамбыл дэс ТОЛСТОЙ П.А. канцлер Головкин Г.И. 1708 гъз щэкіуэгъуэм и 22-м хуитхам щыщ.

тхыдэм, щіэныгьэліхэри тетхыхьащ абы - Къэнжал зацэкіэ зэджэм

къагъэсэбэп

ПЩЫКІУБЛАНЭ лІэщІыгъуэм ахэр (къэбэрдейхэр) кърым хъанхэм я жьауэм щ1эхуэжащ, ар-щхьэк1э епщык1уиянэ л1э-щ1ыгъуэм и пэщ1эдзэм, я къарум кънгъэгугъэри, хъа-ным емыдэ1уэж хъуащ ахэр. Ар игу техуакъым кърым хъаным - Къэбэрдейм зэ-уакІуэ кІуащ. Къэбэрдей-

щагъэбыдащ, псыхъуэ эвыр брукІэ (мывэ блынкІэ) ээпрахукІащ. Кърым блынкІэ йоджэ абы иджыри къэс. Псыкъуэм дыкъа тэтэрхэр ягъэхьэщІэ защІащ къэбэр-дейхэм, фадэ гуащІэ хура-гъэхьащ, ифІ зыкърашэ-жауэ, хъаным къяппубылар гъэхьащ, иф1 зыкърашэ-жауэ, къяным къаппубыдар хуащ]энуи къыжра!ащ, Жэ-щым жей Гувым хилъэфа тэ-тэрхэм къатеуащ къэбэрдей-хэр, хъаным и дзэр зэтрау-кlащ. ПАЛ!АС Петр-Симон, нэмыцэ ціэныгъэлі.

КЪЫТСВМЫХЬЗ

Урысейм и къэралшіыб политик эм XVIII ліэщіыгы эм япэ іыхьэ ныкъуэм увыпіэ ин дыдэ щиіыгъаш, и гъу-апкъэхэм зригъэукъуэдиин папшіэ, абы иригъэкіуэкі ауэхэми къыхэжаныкі ээпыташ Къэбэрдейр. Ар шхьэзауэхэми къыхэжаныкі зэпытащ къэоэрдеир. Ар шкьэ-усыгъуэншэкъым. Кърымымрэ ар зи жьазэм шіэт Тыр-кумрэ зауэ къышращыліэкіэ. Урысей псом япэ дзей хуэхъур а зэманым къаруушхуэ зыбгъэдэльа Къэбэр.

БЭБЭРДЕЙМ къаруушхуэ зэрыбгъэдэлъым, ар урысейм кlyэ пэтми нэхъ гърнэгъ узэрыхузхьум, дауи, Тыркури Кърьмири шыгънзыэт, арат
Азабрдейр Ізихнъэлих ящим, ар урысейм къмбгъз дашмар, Тыркури Кырым и шыгытыныр кырабрай урысейм къмбгъз дашшалжыэфынкіз гугъэрт. Алх уэдэ шынагъуэ къазэрышізльыр ящірэти, Къэбэрдеймур Урысеймур даей зэхуэмыхъункіз Ізмал иlакъым. Тыкідэр шыкъэт тохъуэсъсположивания изыкуамым зачау гишіз кузымы зауры-

шіэльыр яшіэрти, Кьэбэрдейира Урысейира двей зэ-жумыхбунків Ізман пійскым. Гіхыдэр щізкізт готохуу кьэбэрдейхэмрэ урысхэмрэ зауэ гуашіэ куядым ээры-хауттар - зыр адрейи кызадэшіурэ, Лівнон зауэм на эзма-ным (1557 - 1563 гъзхэм) адыга шухэр урысхэм При-сейи хуузауурэ, кьэбэрдей дэгш куядым ээракыа пізнам на кызадарын урысан парын куядым ээракьа ліыгьэм и хьыбар. Кьэбэрдей шухарым ээракьа ліыгьэм и хьыбар. Кьэбэрдейни кьэбэрдей шухаруа-замы тээнк кызатынын урысейи п гунапкыз-эм за-укуудлин, ар бийхэм шахьумэн папшіэ. Абы и льэны-куузкіз мыханызшуу эніаш кырым-тыркурдэр кьэбэр-дейхэм 1708 гьэм ээрызхаксутам. 1708 гьэм зэрызхаксутам. 1708 гьэм шішшылэ мазэм шерхэм Гранэ яубы-даш, тьатчэлэ мазэм Минск кьаувыхыш, Жыпіэнура-даш, тьатчэлы мазэм Минск кьаувыхыш, Жыпіэнура-даш, тьатчэлы мазэм Минск кызувыхыш, Жыпіэнура-даш, тьатчэлы мазэм Минск кызувыхым Тракур ури Кырынри кызазыритульнамыз урысейи кыркуры кыркуры Кырынри кызазырынульнамыз урысейи кыркурыныр кыркуры Кырынуларын кыркурын урысейи сырышылыр кыркурыны кыркурын кыркурыны кыркын кыркурыны кыркурын кыркурыны кыркын кыркурыны кырку

КРУКІЬВНІ зіквым кързстристи эзуальу зама пуразавшіт, давітяхом зэхаккутащ кърымьщазэр. Къзбаррейм щазэхаккута нужь, кърым тэтэрхэр дэ!пыкъужыфакъым шведхэм. Къэнмал зауэм и ужьыјужіз, урыскарзям Песная жылаткуэм деж швед-хэр шыхатьэщаш, 1709 гъзм и гьэмахуэм Петр Еза-нам паштыхь Карл XII и дээр Полтаво деж хъэбэсабэ шиціаш. Тыркура Кърымри швед паштыхьым къыда-злыкку-жыфакъм. Шкэсусыткуэри гурыіуэгкуэш: абыхэм я къарур шілханіэт Къзучкат узуам. Дауи, Къэ-бэрдейн и заккуэктым тырк утэтэрхэм я къарур шіз-зькар, итіани Къзчикал зауэм къэбэрдейжам къыща-зьа текіуэнить-эм Урыссейми Кавказмі дежкіз мыха-нэшхуэ зэриlам шэч кънтепкъз хъунукъым.

МИХАЙЛОВ Андрей, ктор. Санкт-Петербург, за тхыдэ щіэныгъэхэм я

Кърым хъанхэм къра-Зыми и шІылІэ зауэхэм щытекІуэ зэпытурэ, XVIII лІэщІы-Іэмыщіэ гъуэм и пэщІэдзэм Къз-бэрдейр зи пщІэр лъагэ, фІэлІыкІ зиІэ къэрал лъэщ хьуауэ щытащ. Абы щыхьэт техъуащ Къэнжал зауэр. аилъакъым

■ там ущыг-уазащ, абы ныфхунхгыгар лів-куэм ныф1эри-хъващ, жуэм кызэрыдтынжар ди гуаго хеуащ. Шэрджэс-жуэт кызэрыдтынжар ди гуаго хеуащ. Шэрджэс-хуэтшэсри, үн півкіуам кызгукебгэльа тхыльым дакьыхуержыл хылыым дакьыхуержыл дакыми. Да, кызэрыми и рамшір дипвакыми итырым хыдыным хыдыми хыдыми

урысыдзэм 1696 гъэм тыркухэм къытрахауэ щы-тащ - ред.) дызэзауэ зэпытщ*(кърымхэмрэ къэбэр-дейхэмрэ).* Дяку къыдыхьа ди къуэшыр ди ІэмыщІэ тхьэм кърилъхьэри, ди ІэкІэ

дыукіыжащ. Уэ ущыгъуазэщ дэ кърым хъанхэмрэ псыжь тэтэрхьанхамра псыжк тэгэр-хэмра дызарибийм, игъа-щакий дызакіужынукъым, 9 дзей дыпшірэ гьуса укъытхуэхъума, кърым хваныр зау зыльщгъэкъ-нутакъм. Уи унафа хэль-ма, къульносу глуэтщіэну дыхьазырш сытым щы-тьуи. Тырку сультіанымра кърым хъанымра ккуа-цішли заями ухэтщ шыли заями ухэты, рой псымъ тоторзаориойим, игвавазориойим, игвавазори замара на правориодивазори праващимывазори дазариодимвазори дазори дазори
вазори дазори
вазори дазори
вазори
вазори дазори
вазори
в щіыліа зауэм ухэтщ иджыпсту, абыхэм уекіуж хъумэ, дэри дызышумы-гьэгьупщэ, кърым хъаныр ди ужь къммыхьэн щхьэжіэ. Уи ліыкіуэм щіыдгьуауэ ди ліыкіуэ Ашабэ Алимырээ ныпхудогъакіуэри, ум жэуапыр абы къытхуегъэ-хыж.

Щыпсэурт адыгэхэр Кърымым

цен эар тхыдэ щІэныгъэхэм я кандидат Мейкъуапэ къалэ

ТегушхуэгъуафІэ ящІыжакъым

БАН Къаплъэн-Джэрий 1708 гъэм Къэбэрдейм теуащ, дзэшхуэ иришажьэри. Къзбэрдейхэр къеб-зэджэкlащ хъаным: икlуэ-турэ, хъаным и дзэр псы-хъуз зэвым дашащ, къуэм даубыдэри даукlыхьащ -мин щэщ! къыщаукlащ псыхъуэ зэвым къэбэрдейхэм, къелар щІыгъуу, Къэп лъэн-Джэрий щІэпхъуэ

льэн-Джэрии щізільружащ. Абы и ужькіз щізх тегушхургьуафіз пціыхжььм кьафэрдейр, итіани я гур абы хуэпль зэрытащ. Ужан Саадат-Джэрий 1720 гьэм тэтэрхэм яль ищізжын мурад ищіри, амакім ежьащ, ауз импежащай у импежащай у ми ищізжын мурад ищіри, зауакіуэ ежьащ, ауэ импе-ратор Петр и унафэкіз аст-рэхьан губернатор Волын-скам и дээр къащыпзувым, хузэфізмыкіаіауэ икіуэ-тыжащ. А гъз дыдэм (е къыкіэлъыкіуэ ильэсым) псыжь сераскир (дзэпщ) Бахъты-Джэрий и дзэр ириьахьты-Джэрий й дзэр ийй-шэжьаш, Къэбэрдейр къй-зун мурад ищіри. Абыи хузэфізкіаіакым: къэбэр-дейхэмрэ Псыжь ис шэр-джэсхэмрэ зэкъуэувэри, кърымыдзэр зэхакъутащ, езы Бахъты-Джэрии яу-кіащ.

ДАНИЛЕВСКИЙ Николай «Кавказ бгырысхэм я нобэрей псэукіэр» Москва, 1846.

Аскэр минищэ

убыд закъуэмэ. Къэбэрдейр зыГэщТиубыдэн мурадым пылът Тыркур, Петр абыкІэ арэзытэкъым, Къэбэрдейр АВКАЗ Ищхьэрэм куэд щІауэ къещэ Тыркуми абы ис льэпкъхэр дзей ищІын мурад зиїз Урысеми, псом япэрауэ, зэпаубы-Урысейм дзей зэрыхуэххурэ куэд щІауэ ильытэрти. Аращ Тыркумрэ Урысейм-рэ яку щІэх-щІэхыурэ рэ яку щтэх-щтэх-луго-къихъуэ зауэхэм я нэхъы-бэм щхьэусыгъуэ хуэхъуу щытар. Апхуэдэ щхьэу-сыгъуэм къыхэкlащ Къэндар Къэбэрдейрщ - тІуми фіыуэ къагурыПуэрт апхуэ-диз къару зыбгъэдэль а къэ-ралым и нэщІмбагъкІэ, ар сыт-ууын кымбак!аш Къзій-кал адауры - ад заузауы-кал урысейим Къзборден-ми Ізада» цінау кымууадаз-кал заучал правода правода правода кар заучалі правода правода правода ураснян сурал Ізам карым кар урас кар кар минищи къзіщиться правода правода правода правода правода урасна правода право ралым и пощимски вилет, д къмпкъуэмыувауэ къмзэ-ромыхтул Гэну Гара Дара Тыркумрэ Урысеймрэ зэ-щыхьэрейуэ, я кум зауэ къмдэхъуэ зэпыту куэд лъандэрэ къмщІэгъуэгужьяйдэрэ кьыщіятьуягу-рыкіуар. Прут зекіуэр (1711 г. Грут зекіуэр (1711 г. кымперы улам, патапрог жапі, ар дана, Татапрог микъутэжын, и кхъуххэр Азов хым тришыжын му-рад ищіауэ щытащ - Тыр-кум Кьобэраейр кымпимы

Лъы уасэ

ктэоэрдс..... кГуэхэр щызэхакъутащ. ЯКУБОВЭ Иринэ,

И УНАФЭМ ипкъ ит-кlэ, мы мазэм (мэ-къуауэгъуэм) и 28-м Къэбэрдейм сыкъэ-сыжащ. Мэзкуу Посол прика-Пщыхэр поплъэ

щіэ закъуэ - дэнэ деж дыщі зэрихьэліэнур? А хъыбары поплъэ (пщыхэр) - шэсыну хьэзырщ. Кърым хъаным хьэзырш, Кърым хъаным ілыкіуя къахуигъякіуащ пщыхэм, сэ фыкъыздзазау, жери. Піыкіуээм едуакьым (ишыхэр), пщізи хуащактым (ишыхэр), пщізи хуащактым (ирахужьтамы, хырым хъаныр къатеуа хърнщогугь (ишыхэр), Фи пъзур къыбхукищізнущ пащтыхым, яжесіащ пшыхэм, фи бийхэм фашихэмэмэши! Къзкъзын, иместащ пщыхэн, фи бийхэм фащихъумэнущ! Къз-бэрдейхэм я гъунэгъу пъэп-къхэми - къумыкъухэм, мыш-къышхэм, шэшэнхэм - хъы-

ЧЕРКАССКИЙ Александ пащтыхь Петр 1711 гъз мэкъуауэгъуэ мазэм и 30-хуитхам щыщи

кыужіз зезыптьобан зэрышы-ір. Пьыжь ис (изгльуейлэр), дъ пъзъры пъзъыбэши, дапэмы-пъзщынкіз мэхжу, кызажа-пъзщынкіз мэхжу, кызажа-псыжый кынтъкіуатама, абы дыгукьэнурэ ди бийхэм дезумунт - аращ кызажаlар (къзбърдейкэм). Сэ лжесіащ урысыдзэри къвізэрый рэчур, абихэм къвісхуаїуащи, урысыдзэри къвісхуаїуащи, урысыдзэм кыскуаїуащи, урысыдзэм кыскуаїуащи, урысыдзэм куста зыкуащыни шказей, икізщынізміз гругу теува-дэзищи) хыбар дрырегъа-Хэкум и хуитыныгъэм папщіэ

тырку зэрыпхьуакіуэхэм Кьэбэрдейм къра-щіыліэ зауэхэр. Ар, псом япэрауэ, къызыхэ-кіар Тыріум хамэ шіынальэхэм шригьэкіуэкі политикэр нэхьри зэрызэшіэпльарш. Ахьмэр кіар і Біріям камэ шынымі политикарі Ахьмад политикар пяххри заррызащіалльарш. Ахьмад Ещанэр 1703 гъэм сультіан хъуа нзужь, тырку заушыхэр нэхъри къвізэрыкіаш, Кав-казымрэ Урысеймрэ нэхъ щіэх-щіэхыурэ кым тырку зауушыхэр иххри кызэррыіаш. Жава жазырау Урыссийру акжэ шізж- шізжыру кыз-зэрыгуэ хууаш. я шіныпдыхэгэ зы! эшізжыру кыз-тепрахы Эшізм і удуа- Енгкіле (Кызды-шіз) былапізр кызшыўуашыхыр; Керзь бы-дапізри я Ізмышіз раубываш тыркухэм. ар шізрышізу зэтрагээліськымуаш. а. псор. за шіз зальмуз цыятар алинула Черкес Оснанпащэш (къызых экіакіэ адыгэпшш, Тыркум и тенджыз флотыр Іэшіэльаш).

тенликы опотыр ізшізльащі,

АКМЭЛ Ешанэм и пількіуэхэм кавказ хэкухэм - Лагьыстаным, Ширавным, Кызбэрдейн, Шэрражэсым эвшаящіым мурадміз. Сультаїнаныр шізкурт и
ізмышіз Азов квалэр зэрырнубыдэжынымар тыркухэм эзрыізшізмари урыс фільтыр
Азов кам шызекіуз эзрыкоўари тыркухэм яту
кхурэтжым, Ар шахуэстаўэ яшідуз, тыркухкхурэткым, Ар шахуэстаўэ яшідуз, тыркухджэсхэр, кызбэрдейхэр, кыумыкыўхэр зыізшіальхан шыхаміз.

щіальхьэн шхьэкіэ. Смирнов Н. А. щыхьэт тохвуэ: «Урысхэм Кавказыр къыіэщіихын шхьэкіэ, абы ис льэп-

Кавказыр кыызщикын шкызкіз, абы ис льэл-кыра зыізшіңубыдан мурад ишівш Тырыу м. Абы кыхжівші XVIII лізшіытыузм Кызбэрдейр урысеймрэ Біркумрэ залаубыдыныра Тырум иритызкіркі аткуад политикы кытгызтушкуші кырым хыанымрэ нэтьуей мыразхумрэ. За ишлыси дэкіыртэкым кыры-мыдзэр Кызбэрдейн кылетеміз уз, ар зэгра-мыдзэр Кызбэрдейн кылетеміз уз, ар зэгра-

мыдээр Кэзээрдели кызгемку эг, ер ээгрөг жабышүүл жабышүүл мунабэяд карым кээн Кьаппьэн: Джэрий (1707 гьэм къянкы-гуэр кызгысага шигийн Кызбэрдейн кызгерийн уашфан и кызбэрдейкэм кызришцылы азау-гуашфан и кызбэрдейкэм кызришцылы айы-гуашбан и кызбэрдейкэм кызришцылы айы-кызбар кузри кызкызынац тышам шізныг-элі кузри техыкыш абы - Кызижал заууыб ээлдин те

шхьжіэ. Сультіаным ахыши ізшэ-фации каритаці Каліплан-Джэрій. Кьобордейхмі я унатлужэр, я ізшыр, я мылькур бізмі нрадабам я унатлужэр, я ізшыр, я мылькур бізмі нрашэрі, Кьотіохуційскур Кургтукокур і дзэр бійім бетгорыкіуаці. Заурэ ві нэгу шізаісахмі яшыш замь. Бэмында эді эттурхам і бекович ў Фуркасский Александрі іі шынэхыжыці — ред.) къмзэрін — рутукамар, зауэр бекырахі пішіондэ эді амууй заунаўна заунаўна заунаўна заунаўнаўнай мура кайтай кула каткайція. Имжалей зауалі піші мура жайта кула каткайція. Имжалей зауалі піші мура жайта

КХЪУЭЖЬЗаурбэч, тхыдэ щІэныгъэхэм я кандидат.

1708 гъэм кърым хъаным Къэбордейя заух къришІвлійз шхазий, абы дэяшкуя къришэ-къэн хуей зэрыхъуам шэч хэльхым. Дапшэ-кууэ шыта Къаплъэн Джэрий и дээр - ар иджы гъэбелджылыжыгъуафіяхым. Къзн-жал зауэм кърымыдэям шыш иня 30-и шум хэкіуэдащ, псэуу экеелар (я хэкум из-сыжар ини 5-м шінтуркъмы, а псори къэплъвтэ-мэ, Къэбэрдейм 1708 гъэм къыгеуа кърымы-дээм и бжылтэр ини 40-м куэдкіэ ээрыфіз-кіър гурыіуэгъуэш. Кърымыдээр 1708 гъэм къэбэолейхэм чэлы-

klыр гурыlyэгь/эш. Кърымыдаза 1708 г.ъм къзбардейкая азры-эхакиутар Урысейки къышкъзпаш, Урысейк кезауз ээпыт швед паштыкък Карл XI кърым къвихър да!эпыкъужыфакъым абы и ужыКуэк Эбы мыкыэлышкуэ наш, куэд ш|ауэ еккlyэк //шкхэрэ зауэм урысхэм текlyэныгъз къыща-сыными!3

хыынымісэ. Тыру супьтіанхэмрэ кърым хъанхэмрэ я дээр шынагъуэ ин дыдэт а пезапыльжэліз азэмыны - абы шынагъу ин дыдэт а пезаэмным - абы шыгъуэ алхуар зэмант ар ады-гэхэм я дежкі. Абы къыхэкікі з адыгэпшхэм в изъкыбылізерш шыхы ээпыташ урыс пашты-хыы и 1 ымышіз эзуэры алхызыным, «езькэм я шырэр яг цыхмуэрі кірым хаыны шахыумэн

хэмрэ кьатеуэмэ», паштыхыым кьэоэрденхэр утыкум кызаэрыргимынэнум, ахэр бийм зэ-рышихыумэнум. Ильэс щишым щінгьукіэ ээпыуакъым тэрерикусультіанхэмрэ кьрым хьанхэмрэ Кьэ-бэрдейн кырашіыліз заухэр, Кызнакат зауз-рещ абыхэм я нэхы цири лыы ихьыбэ ша-арын жырам ж кіуэныгъэм мыхъэнэшхэн ительныгъэм кышахьа те-кіуэныгъэм мыхъэнэшхэн іаш ди гъунэгъу льэгихэми Урысейми я дежкіэ - абых эми я хуитыныгъэм щыщіэбэнащ къэбэрдейхэр а

ДЗЭМЫХЬ Къасботэт, тхыдэ щіэныгъэхэм я доктор, КъБКъУ-м и профессор.

Ашэ и къуэ Ашэмэз и уэрэдыр

БУЕНТХЪЫР щаг уэша Іуащхьм и хъмбарым-кьызэрыхящыміз, кърымыдзэр Къзбэрдейн кък-щыггеум щыгъу», дыргэхм ядрэмсэш балькыр-хэри, къррзшейхэри, дигор осетинхэри. Балькхэр ІуэрыІрат мышцірэрыІрш «Аче улу Ачемез» («Ашэ и къуз Ашэмээ (хэрэлыр. Абы зэрыжиГэміз), Ашэ и къуз Ашэмээ хахуам иукаш къузчиціаніуэ къежьа кърым хъаныр. Уэрэ дым мыплуэ дэ псалъэхэм ущрохъэліз:

999 дівін пешнуяда ікспивасня україв захіхі, къзбадентівіра за Кърым хураїв захіхі, Кърымыр къспынукъвім Къзбэрдейн и зы удыным Апхуэда махуаре къзгицізарэмьжынтэкъвім, Теміркъви хахуэм и къунтівр - Ашэмээрэ Азмірурэ псужатэмз! Уей, шіалэж, дауз дихк уну дэ, Кърым задимыр Къзбэрдейн бій къвлуэхъумэ?

и 80 гъэхэм щыщ Іэдзауэ, къэбэрдей л Іакъуэл Іэшхэм кърым хъанхэм къуэды иракъзбърдей п/актуэл/эпихм кърым къвнихм къузды ира-мытькж зръкхъуам шэч хэль-къмы, Бахъвышысэрейри идэхкъмшысэрейри идэхкъмшысэрэж - къьм абы - XVII п/эпиБитэуэм и пэшБэдээ пшІондэ, Къузды къвшпЈэдуу пШЭэыдгэжар Къвшпъэн-Джэрийн - хъви къра нэужь, дэзшкуэ къри-шажъэри, 1708 гъзма р Къ-бэрдейм къвтеуащ, куэд ишэнжъэл куэдья ури-ми къмбар яткыжащ идэнатъэл (Фэдъя). А зэманым пезуа тырку п/эни къмбар яткыжащ идэнатъэл П Фындыклы Мехьмэд-ага зэритками и идэнатъэл П Фындыклы Кърнжар заруа урилен и Кърнжар заруа урилен зару

Шыхьэт тохъуэ

рыппиубыдам. НэгъуэщІу жыпізму, кърым къанхэм я жьауэм шізуэвэн муейт къзбэрдейхра, арыншамэ акразауз-банжмальжымы кыруылы кыруылыкын кыруылыкын кыруылыкын кыруылыкын кыруылыкын кыруылыкыны кыруылыкын кыруылыкынын кыруылыкын кыруын кыруын кыруын кыруын кыруын кыруын кыруылыкын кыруын кыруын кыруын кыруын кыруын кыр

къым Къаплъэн-Джэрий и унафэм: зауэ гуащ зэхаублэри, кърымыдзэр зэха-къутащ, Къэбэрдейр зыми зыдымыль къэралу къызэтенэжэли

РАХАЕВ Жамал, Гуманитар къэхутэныгъэхэмкіэ Къэбэрдей-Балъкъэр институтым и щіэныгьэ лэжьакіуэ.

Илъэс къэс

Ахьмэд III сультіан хэуа нэужь (1703 гъэм). Кав-каз Ищхъэрэр зыізшінубыдэн мурад виціауэ шыташ Тыркум, ар Урыссан пэізшіз виціын шхъэкіз. Султанным ніімнуэхэр кърнутіыпцхзащ кавказым Лагыыстаным, Шправаным, Кызбэрдейм. Азакъ (Азов) къалэр урыкхэм зэрыфаубыдар, Азов ген-данзынт эрыс кахульхэр шызсейуэ ээрыкхэнар шу

 ЫРКУХЭМ къызэщІагъаплъзурэ, кърым хъанхэмрэ нэгъуей мырзэхэмрэ илъэс къэси ззуак\уэ къежьэ нэгьуей мырээхэмрэ илээс кьэси зэуакіуэ кьежьэ кьуаш Ахьмэд III и гетыгьуэм. 1700 - 1701 гьэ-хэм ахэр Къэбэрдейм кьыгеуаш, ауэ зылъежьар къайхъулкакым - къэбэрдейхэм захакъуташ, Ар шхьэу-сыгъуэ хуэхъури, тырку сулът Джэрий трихуащ. Абы игъэгубжьри, кърым тэтэрхэми Псыжь ис нэгъуейхэми зыкъа!этащ - сулът!аным

зыпэщІасащ. СультІаным пэувахэр зэтраукІащ. Долэт-Джэрий Къэ бэрдейм зыщигьэпцкіуаш, Хьан тахьтэр Сэлам-джэрий кыльтысащ, СультГаным абы унафэ кылуушціац Кьэбэрдейм геуэн хуейу». Кьрымыдзэр 1705 тьэм зэуакіуж кьежьаш, дзэр къэбэрдейм геуын зайын 60

къскъвщи, дзэр къзоэрденхэм къвизэтъщакъвия, инн от хъууз къскъками. 1708 гъэм Къзоэрдейм къвитеуащ хъам Къаплъэн-Джъ-рий зи пашъ кърымыддэр, ари Къзижал зауэм щызэха-къутащ къзбэрдейхъм «Тавика Ицихърэм и пъэгикъхэм я хъидэм- къвъзэрыщыгъэлъэгъуамкіз (Иосква, 1986), Къзижкал зауэм хэкіуэдащ кърымыдзэм щыщ зауэлі мин 50-м щімтэу

Зом. им. муэл хэлуэдаш кърымыдэм шыш зауэл мин Кърымыдзэр Къэбэрдейм зэрышызхакъутам Урысейм кърымыдзэр Къэбэрдейм зэрышызхакъутам Урысейм Кърымыд дэлыкихукыфакъми Урысейм къезауз швед Кърымыр дэлыкихукыфакъми Урысейм къезауз швед 17.10 гъзм. Урысейм заух кърышылыш, заух къмшымы- къримыли, заух къмшымы- къримыли,

КИДИРНИЯЗОВ Даннял тхыдэ щіэныгъэхэм я доктор. Мэхъэчкъалэ

махуэм

Зыгъэпсэхугъуэ

Зэпкърымыхауэ гъзжьа гизгишыл

Гуэгушыр ягьэкьабзэри, псы щіыізкіэ фіыуэ ятхьэщі. Щхьэри пьакъуэри, нэгэгъури, тхьэмщіыгъури зыхуей хуагьазэ.

ри, ткъэмщынгърно звилусь удагъаза, удагъаза, удагъяза, удавуя зана техно, удавуя зана техно, удавуя зана зарыт тебрикум ирасъв, удагъя зарыт тебрикум ирасъв, удагъя зарыт тебрикум ирасъва, и шкъэф икъм и икъм удагъння за уда ри шати гуэгушым щыхуэн хvейщ, и теплъэкІэ тхъуэплъ хуениц, и тепльзкій этхіуэліга. дахэ хэму шкээкіз. Лы жьар тебэм кърахыжри, тепціз-чым иральзььэ. Тебэм кънна псыри датъэри яз, езы тебэр ятхьэщіри гъущу ягльз-щівик, ар мафіэм трагьзура-ри тхуу ираліз. Абы цівкіу-цівкі уўрэ ў штіўта та бжын-ты тура уштіўта бжын-ты тура уштіўта бжын-ты тура уштіўта бжын-кум дышафэ къмгеўзку ягль-зам халтахари, бжыны хум дышафэ къмгеўзку ягль-

чым ирапыхээрі бжынныху пыбжыр тракізж. Пастэ хуабо и гъусуу пштыру яшк. *Шахнытуээр ацийкіз хальхьзхэр:* зы гузууш тхьуу эграмм 200, бжыныху укльобзауэ грамми 150, штэу рыми 150, штэу рым 150, штэу рым 150, штэур, штыр зарам 450, пытуур, штыр зарам 450, пытуур, штыр зарам 450, штыр зарам 450, штыр зарам 450, штыр зарафыріды, яжадтыныр зарафыріды, зарафыріды, зарафыріды, зарафыріды, закадтыныр зарафыріды, закадтыный закадтыный зарафыріды, закадтыный закадтыный

● ЖыІэгъуэхэр Ныбэизым благъэр

Іэпэдэгъэлэл ещІ •Пъзгуажъэмыщихъни шитынум шэнт ети пэт зэрынашіу щытынущ.
Насыпым намысыншэ техтуар ціыху ткъомыщийнущ, Ныбгъуэм щыгугьыу дэс хъыджэбзыр бэум арэзы техтууэт Ірісыжам и насыпым щіхъхуэлсыркым. ОХаплъхажіыж нахърэ, кіэкъинэ: насыпыр здэщыіэр пидіэнукъмы.

зыпьзьяльных нэхтьра, кіэксына: касыпыр здащыіэр ізнуктьым курадым щіохъуэпс, ауэ езыр щыхтуэпсэгьуэр ым и ныбжызтьу купсомаш, ыбоэнэщіымор ктыши-тыбляту штэкінті шыіэш; ныбэнэщіымор ктыши-ізпібнякі бараэр щіым кэмысмэ, дүнейр нэпсейщ, ыбэмзым благьэр ізпадэгэлэлэл ещі. укейм ехыжар ягу мижкуу тіу ктытона: ныбжьэгъум-жагъуэгъумрэ. обийя я нэхтыбэр ныбжьэгъу зэщыхъэжащ. обийя я нэхтыбэр ныбжьэгъу зэщыхъэжащ. откарыным.

ъэ щыіэкъым. дауитіым я эым жиіэм пэжым и зэхуэдитіым нэхьыбз ъэгъуэну үхуэмыпіащіэ. Іыр зэрапъэкікіэ яутіыпщри, яіэщіэкіауэ щаіуэж. альэкіэ зэіыпщіар іуэхукіэ зэрыпхузэіыхыжщ.

ъуэхъумэ, псалъэр дахэш, гъэхуаш; хъуэнмэ, фэлад щ, шыуантхъунщі макъщ. э си lэр техуакъым жыпlэу мурадым уи гугъэр хыу хыж - ар зыlэщlэбгъэкlыу узыпыкlам щыщкъым.

лым - ар эмізшізогыжыр узыпыкіам щыщкым. эран ухьуфыну къэпщіауэ, сэбэп ухьуну гугъущ. щэдей пщіэнум нобэ щіэдээ! съулыкъущіэ зызымыщіэжыр зи унафэ ищіаг эмпш!!

уліці: |ытхъурэ ущіегъуэжми, ухуэхъущіэрэ ущіегъуэжми, |ъафэ, ауэ иужърейр нэхъыфіыіуэщ: щытхъум зэle-|хъущіэм пезщіз хеля

ШЭРХЪЫУ кІэрахъуэ мы дунеижьым и гудээхэм дыдэ-зэрыхьауэ дыздахьым, ди щхьэр къэтІэтыну, ихъуре-ягыыр кытплыхыну ляхэятьыр кьэтплыхыну, ихэрдахэу дыхушдыхьэркым ахьум, сыггу дахашуаг-19 мы дыщальхуа щдынальэр! Да-уэт адыгэ усэм и тхьэ Агий ди хэкурысхэм я блэкар зэритхыжауэ щытар:

Утхэу ди псы уэрхэм, ПщІыпщІу епэр удзхэм Ирамыгъэпэму Зэрагъэпсэуар...

Дэ тщІэркъым абы щыгъуэ зэрагъэпсэуаи зэрыпсэуаи, Іейуэ къыджаІэм, къыджа-Іэм, къыджаІэурэ, иджы Іэм, къвджа Ізурэ, ийжы фіму въквивіндуважри, абы-кіз яйуэнтізжани. Дэ тиі Ізра-пич, иджырей зэманым и жылшуэм къритхъужы пеор зи шклэм фізээрыхка півку ціыкіур усакіуэм а зэрыжицауу шытам куэпучц дызэрынсчур нобэ. Арауу кылшізківани мы ди півна-льз хьэтэмэтынцум и дахата-ты дазагаматын парам параматы работа проди нежу заката-ІэфІагъэр псори нэсу зыхэт-

щыну кышцытхуимыхуэри. Сыт хэтльагъукІрэ икІи хэтщІыкІрэ дэ, псалъэм папщІэ, мы ди къуршыжь-хэм? ГъащІэ япэу къыщы-хъся, цІыхум и лъакъуэ щІым щытеувахэм щыщщ ди Кав-казыр. ЦІыхугъэ культурэм казыр. Щыхугы культурам и гушашкым кытгдыкым кытгдыкым кытгдыкым кытгдыкым хыбарыкых ракыш гумиш, Ахэр къвпикърыкыш гумиш, бгыкхэм, льагэу, пагун къруш 15 гахэм кыт-тэджыкыш я кузип. Къпкърымыкым казун эки кыткытары иджыри! Машиэкым, дауи, апхур-тура иджыри! Машиэкым, дауи, апхур-

дэхэр. ФІыуэ зыджа-къэзы хутахэм я щІэныгъэм къызэ хутахэм я щэныгьэм къызэ-рищтэ-зэратхыжымкіэ, мы ди Кавказ къуршхэр Ура-лым нэхърэ куэдкіэ нэ-хъыжьщ. ИтІани Урал

• Гупсысэр - псалъэкІэ ПщІыхьэпІэ гъащІэ

АРГУЭРУ къздыгъуауз сыногупсыс. хигъаплъ заманыр жатъуэтъу къмсцыялГъэлщифуар си пцивъхым укъмсказона.
Машифээр си пцивъх ущизатъэффэньри
автухам сахубогъэмсыша, экъвниру джо
заузащу секъясную рафии.
Тезанару у ущысшытъур араци.
Тезанари и у у циысшытъур араци.
Тезанари и у у циысшытъур араци.
Тезанари и у у циысшытъур араци.
Тезанари и у у ушысшытъур ушысты
Тезанари и у у ушысты
Тезанари и у у ушысты
Тезанари и у у ушысшытъу
Тезанари и у у ушысты
Тезанари и у у ушысты
Тезанари у у ушысты
Тезанари у у ушысты
Тезанари и у у ушысты
Тезанари у у ушысты
Тезанари у у ушысты
Тезанари ушысты
Тезана

шэхынидэ хауну яжьэм кымэллэль дэ-пым н за мулесій кылгекуэным сыго-пым н за мулесій кылгекуэным сыго-тыфынуца хауманубыну си нэпс-кам, загуэрнэ с хуманубыну си нэпс-хэнд, загуэрнэ с хуманубыну си нэпс-хэнд хумур зышамынультэгулцируэ. Уэ сыпцыітулцагэ ххмми, уышымуж си псэр ныпай люжя, уи ціэр кынірызум уи піпэждэри кымуушіэжыркым, кім-фіам ухэзэрыкыши, 3э нэхь мыххуми нэху зыкаєбгьэльэгуамэ, игъаціяхіа уэшцигэл-упцыятномы икій уито-гот тахмышкіэм. жэмбэч Рабия

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

● Къуажэхьхэр Джэд хужь

пІыкІv къупщхьэншэ

♦Хъыбар, таурыхъ куэд къыбжеГэ, ущыжейкГэ -езыр жейкъым. езыр жейкъым. ♦ Хэт къакІуэми фІэхъус

ирех. ♦ Хуабэ хъумэ - мэдыд, щЫэ хъумэ - мэдий. ♦Уеплым гъуджэ, уеджэм

дэгу. ♦Джэд хужь цІыкІу къупщхьэншэ. ♦Нэ куэд зиГэу нэху зымы

жэуапхэр: Тхыль. Бжэкьу. Бадээ. Мыл. Кхьусй. Іэпхьуальэ.

●Хъуэхъухэр

Зенкъуз къузжэм щыщ Шурдым Зейнэб къщалъхуз махуэщи, дохъужъу Пщіз зъхуэтщі, фінуз птьагъу ди нажыжь Іума хуэ, ди анэшхуэ гумащіз ди анэ пъапаіз Гващізм и гугъуехъхэм укъызыфіа ди анэ льаннэг гьащсэм г гугъусъкээм укъызыфіа мыгъащізу, дахагъэмр: гуапагъэмрэ уи ізпэгъу; укъогъуэгурыкіуэри, ди гуз пэу дынохъуэхъу нобэ узэ

к кыпхуащірэ ун пщірэ яіэту куздрэ укъытщхьэщыты нуи, Кьэр а фіыгъуэхэмкіэ къыпхуэупсэ! Упэтщіынут дышэми, ар зэманым егьзульни, упэтщіы нут гуми, ар къоувыіэ, упэтщіынут псэми, унэхъ Іэфіщ

Ун бынхэр, малъхъэхэр ун къуэрылъху-пхъурылъхухэр, абыхэм я щіэблэр

мэремкул абыхэн а щізбізэр.
Мэремкул Аниуар
Аьзикогі и къуэм
нолиолковник шэр
къвізэрыфашаміз
Мыншагьз быда унізу,
фізуу къепхьэжьар Ізры-туні зіўча прадаміз
Кара унізуу кыспхьэжьар Ізры-туні зіўчау, ун мурацхэр
къохъулізу, узыкыхым ча-декіуу, ун шізь-тун, нізбізы пулана-зу, ун пилэміз ун шізь-тун, частура пулана-тун, частура пулана-тун, частура пулана-тун пулана-

^{хъу!} Ун унагъуэр къыбдалъхуахэр.

●Ди щІыпІэ дахэхэр

Бгы щыгум ит лэгъуп

Къыр таж утеуІуамэ, Зэхохыр дышэ макъ, Аузхэм щыбэщ мрамор, Щогъуэтыр домбеякъ...

А бгыжьхэм къыдатахэм -къыщыкіхэм, къыщіэкіхэм, къыщіэжхэм я нэхъыфіщ нартсанэр, хамэбээм нарза-

Псалъэжьхэр

Къэк Іыгъэ телъыджэщ енз-быр. Апхуэдэ удз л Гэужьы-

Аращ ар щІым и сабиигъуз лъандэрэ щІэмыкІуэдри. ЩІэрыщІэ укъещІыж

> гъузу, ауз зэмыщхьхэу 12 къыщокІ мы аузым. Енэби гьууу, ауу зумышкахау 12-кышкок ма аузым. Енэби жытТуртткым ду япгэм шкажТуртткым ду япгэм шкажТуртткым дуур ауу бүрүүлүү аугар ауг

аузым, я нэхъ ущещами къа-ру къыпхелъхьэж. И хьэуам

зэрыха́лэу, псори кіэрыху-жат пьагэу за1эту шышца-дам. За1этыху, нэхь мащіа-курт бтым кіэрымахом я бжыгьэр. Иужь надзу те-кьэжа гүп шыкіум метр 4788-кіз зи1этыфа къудейуэ араш. Алакіз Чылар и за-кьузу кіэна шкэлі, кы а-сіуэтакым. лукір, кіз а-сіуэтакым. гукір, кіз а-сіятьуэм и шхэм кыуващ... Пуней поот захушілить.

рагьуэм и шхьэм къиуващ... Дуней псор зыхущіэпть щіыпіэш мыр. Мы аузым ду-неяптьз къэмыкіуа щіагьуэ щыіэжкъым, щіы хъурейм и дэтхэнэ къэралми, я нэхъ ткыдзыпаруи підь, кыкімы, Ар сыт ищіысуи ирехьуи, и

дахагъ псор нэсу пщІэн, зыхэпшІэн шхьэкІэ, а узэпзыхлицізн цклокіз, а узап-тым узэреплыну щівысіми ущьп-уагзу ущьтым хуейци (суртым, жаіз, а рекітиц и суртум щрырети, уептым, и міжьз-нэр нэе, кымбгурацуян шкложіз, едо-кымбгурацуян шкложіз, едо-кымбгырджіуэтым хуалу щыкіз укымбгырджіуэтым хуалу шкло-мы ауз зигутут тіціым біты, кымбітырджіуэты уклыбітырам ит лэтыуп абратьузу уіуоплээ. Къмщобыргьукі а лэтым ым ди янгуатуан зуней

пым ди нартсанэр - дуней псом кънщаціыху псы хущпсом къвщацівіху псы хущ-хъуэ тельыджэр. Къобыр-гьукІ ар пэрыхьэту, къвщы-щіэж льахэ дахащэм ис льэп-къхэм я гум, я псэм ещхьу берычэту

оГушыІэхэр

кІуэкІыу «уэстынукъым» жыпіэмэ, сыщіэкіыжати, жиіэри Хъуэжэ къыдэкіы-жащ.

Гъэмахуэм хуабэ

ДБИДЭ МЭХ ХУ

ДБИДЭ МЭХ ХЭ Х. ХЭУЖЭ

леж и шыхургэ зыгуэр ххэшэу къеблогъгат. Унагъуз
бей къмхэкіа, пэш хуабэм

щыпсэуч эсса хъзшідэм игу

прихъакъмм. Хъуэжэ и

зыхуэнышышы уа р Хъуэжэ

късупшіаш:

— Дауэ мыпхуэдэ пыштыў мыпхуэлу шыы

финтура ушыр ушыр

Хьэуэ», сыт щыгъуи

шыыкым, гъзмахуэн ушыр

брада мэхъу. — жиіащ

Хъуэжэ. — жиіащ

Апхуэдиз хуэхьыну?

МАХУЭШХУЭМ и пэ къи-хүэү Хъуэжэ зыгуэрхэр къи-

щэ хуауэ унэм кІуэжырт. Ар шыдым шэсри, и хьэ-пъэр езым и дамэм трипъ-

яр шыдыя шэсри, и лыжылыр сыра сыра и дамэм трилъхыжаш.
Гыужаш.
Гыужа

дыдэ мэхъу

ХЬЭХ Сэфарбий.

Псалъэзэблэдз

Екіуэкіыу:1. Урысей Федерацэм и ціыхубэ артисткэ, уэрэджыіакіуэ ціэрыіуэ. 4. Зылъэкіхэм я бынхэр ирагьэпіу и пэкіэ шыіам зэ-4. зыльякихым и оынды ирагызліу и тажіз шыйам за редиска тором пажа обрада о уэсыр телъ щіыкізу, къыхэкі удз гъэгъа. 23.

Урысей Федерацэм и ціьтубэ артист, Щоджэнцькій улий и ціэр зезэжья Къэбэрей къэрал драмя театрым и джэгуакіуэу щыта. 31. Журт Биберд и повесть. 35. СССР-м и Къэрал саутъэтым и ларуреат адыгей гхакіуа ціэры!у». 37. Къззыша щіалэм и аду-анэхэм, и щалэм и адо-анэхэм, и іыхьлыхэм нысащіям хуащі тыгьэ. 38. Мэкъупіэхэм, мээ льапэхэм щыхъу, гьэгьа хужыьфэхэр гьэма-хуэм къызыпидээ, мэлхэм, бжэнхэм фіыуэ яшх удэ льагэ. 39. Гум, машинэм шэрхъхэр фіальхьэу иіэ

къмски уда гъотъв. 23. шэркжэр фіальжьоу и Із Адыгэ такиуэ ньб-жьышідэхэр шызахуэсурэ я Кжыжуу. 2. Урысей Феде-тызагьэм шыхагьажуэчу кыражы байдар адым шыхьа зийо и артист-кэла Сэфарбий къмзэри-кэлан 28. Шэржэс таку

лъагэ. 8. Къэзылъэтыхыу псым хэс къуалэбау піащэ. 9. Унэм щыщ іыхъэ. 14. Псы Іуфэ чыцэхэм хэс, фіыуэ мылъэтэф къуалэб-зу. 17. Шоджэнціыкіу Нурий и тхылъ. А псалъащхьэр иізу уэрэди а усакіуэм и къалэмыпэм къыщіэкіащ. 18. Зэіыхьлы унагъуэхэр зэ-зыпх. 19. Махуэціэ. 20. Гъэзыпх. 19. Махуэціэ. 20. Гър-сыныткарр сын иухыу жы-ражызу къанз сахуэ. Плъы-жыбаэри абы ирагьапцэ. 21. Ізщ гупышхуэ. 25. Уэркъ льэпкъым шецщ цівху. 26. Дыгьэм и етхуанэ планетэ. 27. Зыгуэрым пщір щіату піальажіэ къагъясэбэпыну къы ах щы, ющ, хьэпшып. Хьэрычэтым нэгъуэщју зэреджэ.
 Кьарычэтым нэгъуэщју зэреджэ.
 Илъэситі къэс зэ къэкі, иіэгъэм къыщагъэсэ-бэп удз лізужьыгъуэ.

19

Щівшылэм и 17-м тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр: *EктуэкТыу*: 5. Ткъямціыгъуныбо. 9. Сэхуран. 10. Щіалэгъуэ. 12. Бланэ. 13. Яжьэ.
15. Суд. 17. Ныбгъуэ. 21. Дээлькъуэ. 22. Мамыр. 23. Къяхъзы. 26. Пщіэншэрышхэ.
31. Шэфтал. 33, Уніут. 35. Псалъэжь. 36. Къудамэ. 37. Пэу. 39. Бжы. 40. Дзэмыхь.
34. Лэскэн. 44. Хърахъз. 45. Хъжъвавкъзмышх.

Къехыу: 1. Щхьэхуэ. 2. Пщіантіэ. 3. Бгъуэщіэс. 4. Губгьэн. 6. Есэнтіыгу. 7. Къэбыстэ. 8. Налмэс. 11. Лэгьулэжь. 14. Жыым. 16. Уэр. 18. Уэ. 19. Хъумпіэціэдж. 20. Акь. 24. Къуэш 25. Пшэ. 27. Уэрдыхъу. 28. Штамылэ. 29. Батэрэз. 30. Хьэлыуэ. 32. Лы. 33. Ужьэ. 34. Таж. 35. Пэ. 38. Уэнжакъ. 39. Бахъсэн. 41. «Аслъэн». 42. Къуаншэ.

НапэкІуэнІып зыгъэхьэзывав ШХЬЭШЭМЫШИЗэш.

ХеящІэр щыІэкъым

Къуэш егъу ХЪУЭЖЭ жъэнахуэу зэрыщыгым щкээкіз куздым оріыуэ яльагыуртэкым. Абы къытеплъэ мыхыухэм ящышт кызал уелиціэри. Махуэ гуэрым хуужу жэтшіэм я деж кіуаш. Угэм гвуятуу байы кызалыу байы кызалыу байы кызалыу байы кызалыу байы кызалыу зэрыіукы жам. нэхърэ ныбжьэгъуфІ

♦ Адыгэ хабзэр адэ щІэиныжьщ. щтэиныжьщ. ♦Бажэм я нэхъ Іущыр и гъуэм щаубыд. псыншід дыду зэрыўківі-жак жуэжь бязм теуўуэри, укэўтку къвшальяш, міэр зейр шыдыхым, міэр зейр шыдыхым, ар бэзэрым мізш, къвыж-риіаш абы Хыужэ. Мэўткы піды кызэры-хунупсыр ищіэрт Хыужэн; Атіз абы кызгурыгьа-ју, бэзэрым шыкўуакі эт укумынару, армыхыума-цімухэм я гугьэнущ ар унэм шіэсу, - жиіащ Хыуэжэ.

и гъуэм щауоыд. ♦Гум къэмыкІ лажьэ къыпщыщІыркъым. ◆Джыдэр кІуэдмэ, и кІыр дыщэщ.

♦Зи бзэ хуимытыжыр и бзэм токТуэдэж.

♦Къуэш егъу нэхърэ -ныбжьэгъуфІ.

ныожьэгъуф1. ♦Уи нысэ уигу ебгъа-мэ, уипхъу ешхыдэ.

мэ, уинхьу сшалдс. ♦Іущ и акъыл и гъуэмылэщ.

БЕЙТЫГЪУЭН Сэфарбий

● Лъагъуныгъэ уэрэд

Данэу уи къэпталыр зэрыкусафэ, Уэ зыбгъэгу сафэурэ сэ сыдэпхьжащ, Мурат! – жызоГэ. Уэ зыбгъэлу сафэурэ сэ сыдэпхьэкащ, Мурат! – жызо!э.

Ди псыхьэ льагьуэр уи нэшэкьашэщ, Уэ сыщумышэнум, щхьэ сыдэпхьэха? Мурат! – жызо!э. Уэ сыщумышэнум, щхьэ сыдэпхьэха? Мурат! – жызо!э.

Ди Бахъсэн псыжьыр къызэдокъуалъэ, Льагъуныгъэ нэпсхэр сэ къысфіольэлъэх, Мураті – жызоіэ. Льагъуныгъэ нэпсхэр сэ къысфіольэльэх, Mypari – жызоіэ.

Редактор нэхъыщхьэ ХЬЭФІЫЦІЭ Мухьэмэд

Мурат

Си анэурэ Лацэми, Ежву: Уо!

Си уэрэд ... Дагъэр къысщиху ат, Ежву: Уо!

Уой, жи пудрэ зь Уой, жи пудрэ зыще хуэмэ, Ежву: Уо! Си уэрэд жызы!эми, Ежву: Уо!

Мурат! – жызоІэри

ЕЛАКИЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Ди гупэ пщіантіэр удзыпціэ дахэщ, Мазэгъуэ нэху дахэу дэ дызэпсэльат, Mypari – жызоіэ.

Мазэгъуэ нэк у дахэ у дэ дызэпсэльат, Мурат! – жызо!э.

Жьэк Іэмых ъу Маринэ (редактор нэ-хъыщхьэм и къуэдзэ), Ширдий Маринэ (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), Гъу рыжь Мадинэ (жэуап зыхь секретарь, ГьущІо Зариф, Жыласэ Маритэ, Льос тэн Музэ, Ныбэжь Тансэ, Уэрдокъу Жансурэт, Хьэжыкьарэ Алик.

ЛИХЭШІАПІЭР

дей-Балькъэр Республикэ Лениным и цІэкІз щыІэ уэрам, 5

Шху иризогъапц**і**э

ЗЭГУЭРЫМ Хъуэжэ гъавэ хъуэ ж ежьэну зигъжьэзрати, къэп хурикъуртукъым, И гъунэгъумк!э ежэкіри ельзіуащ хъзуу кы
къзпхэр къритыну,
- Уи къэпхэр махуищкіз
хъхуу къызэптэм, щыжријэм, и гъунэгъу піым и
гъунэгъу піым
кърихъу кърить
кърихъу піым
кърихъу пішм
кърих
кърих

нэщхъыр зэхэукlауэ къеуп-щlащ:

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор изхъмихъзм, секретарым - 42-56-19; редактор изхъмихъзм и ккуэддэхэм - 42-26-19; редактор изхъмихъзм и ккуэддэхэм - 47-32-54, 47-33-23; жуэда выхы секретариатым - 42-22-86; секретариатым - 42-22-66. Къудамэ гъмизэра городов кързикузмурмира - 42-22-66; къужая гъмизэра гъмизъргържанизър помикэмк1э - 4/-/2-65, 4/-5/-59; щэлхаоээмк1э -42-75-36; оборревателхэм - 4/-22-88; хабээхкэрээ Гуэху-щ1ап1эхэм ядэлэжьэнымк1э - 42-60-53; хъыбары-ш1эхэмк1э, спортымрэ пискомхэмк1э - 42-2-88; ега дажныгъэмрэ ш1эныгъэмк1э - 42-63-64, 47-32-15; ээдээджэныгьэмрэ шэнжэмихэмк1э - 42-22-8 джэныгьэмрэ шіэныгьэмк1э - 42-63-64, 47-32-15; кіакіуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-2 галтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42 компьютер Іуэхущіаніэм - 42-26-41; сурэтто 42-75-78.

няшкын замуна картан к

Тедия умиголом къмпиальа бямитолом, къмпиа1ята 1умукулома измятамися вахр выткахом ису жоуапахы. Авторохиру редакциру в 1уму епламкір зэтеку з запату принкум индиками. Тактыр 15 темдрахум жууманыра и пир дульш КъБР-и федерально по стану в 1998 г. 1998

оты кънджівськум езэменхэш; жуап зыхь секретарым и къуздтэ Къапшокъуэ Элгэ, редактору Жыласэ Маритэ, корректорху Поджий Пину (1,4-и) пал.), Табанці Дішарэ (1,4-и) пал.), Табанці Дішарэ (1,4-и) пал.), корректорхум я дэіэныкъуэту Иуап Запрэ. Компьютеркі з актепьы и теплър иніши: Шакіуу Мадшіэ, Мэлбахъуэ Анжетр, сурэтышібнің Жанпэ.

Номерыр "Альит

31 32

Номерыр "Адыгэ псальэм" и ко ІзнатІэм шагьэхьэзыван ІзнатІзм щагьэхьэзыращ. Газетым Іэ тедзэн хуейщ сыхьэт 20.00-м. Щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531 Тираж 10.12 Заказ №17